

Projectplan Themaonderzoek

'Sturen op de gevolgen van de coronapandemie voor de brede ontwikkeling van leerlingen'

1. Inleiding

In dit projectplan formuleren we een voorstel een themaonderzoek naar de gevolgen van de coronapandemie voor de ontwikkeling van leerlingen en maatregelen die besturen en scholen treffen om in te spelen op deze gevolgen. We formuleren allereerst de uitgangspunten en het doel dat we met dit onderzoek voor ogen hebben. Vervolgens gaan we in op de wenselijke verbinding tussen stelselvraagstukken en vraagstukken op het niveau van besturen en scholen. We werken deze vervolgens uit in een onderzoeksopzet, waarbij de selectie van besturen en scholen, de uitwerking van de werkwijze op bestuurs- en schoolniveau en het vastleggen van informatie aan bod komen.

2. Uitgangspunten

We formulerende volgende (5) uitgangspunten:

1. De gevolgen coronapandemie op voor leerlingen staan centraal. We zien deze gevolgen breed: zowel cognitief, vaardigheden, leermotivatie, welbevinden.
2. We verbinden de vraagstukken die we op stelselniveau zien met vragen op bestuursniveau en schoolniveau
3. We zijn stimulerend en agenderend; we staan 'naast' de besturen. Dat neemt niet weg dat we, in geval we grote risico's constateren voor de ononderbroken ontwikkeling van leerlingen nemen we contact op met de COI. De COI treedt vervolgens in overleg met het bestuur over de gesignaleerde risico's, het beeld van het bestuur en mogelijk vervolgtoezicht. Deze werkwijze is dezelfde als bij de monitor leskwaliteit.
4. We sluiten aan bij (de analyse in) de notitie 'Nationale herstelplan kansrijk onderwijs' van OCW
5. Onze werkwijze levert kwalitatieve, verdiepende informatie op, aansluitend op reeds beschikbare (representatieve) informatie (lopende onderzoeken op stelselniveau). We leggen informatie goed vast, analyseren deze en rapporteren daarover.

3. Doel- en vraagstelling: agenderen, stimuleren, verdiepen

Onze toezichtsactiviteiten voor het voorjaar 2021 staan in het kader van de gevolgen van de coronapandemie. Het gaat daarbij vooral over gevolgen voor de kwaliteit van het onderwijs en de leerontwikkeling van leerlingen en de manier waarop besturen en scholen omgaan met deze gevolgen.

Ons **belangrijkste doel** is vierledig:

1. belangrijke onderwerpen agenderen bij besturen en scholen
2. stimuleren dat besturen en scholen deze vanuit een lange termijnperspectief oppakken,
3. verdiepende informatie over de aard en omvang van de gevolgen van de coronapandemie voor de brede ontwikkeling van verkrijgen
4. Informatie over de maatregelen die besturen en scholen treffen om deze gevolgen te remediëren.

Dit laatste in aanvulling op een (kwantitatief) stelselbeeld. We willen daarbij vooral het lange termijnperspectief benadrukken: wat is de problematiek voor leerlingen in brede zin (cognitief, sociaal emotioneel, leermotivatie), wat is zinvol in de aanpak vwb de begeleiding en leerstofaanbod op de langere termijn? Hierbij sluiten we aan bij de analyse die gemaakt is ten behoeven van het Nationale herstelplan kansrijk onderwijs: '(als) gevolg van de langere duur van de coronacrisis zal het inhalen van de achterstanden voor een heel aantal leerlingen over meerdere schooljaren moeten worden verspreid om het werkbaar te houden voor leerlingen, leraren en schoolbesturen'.

De centrale vraag is: Wat zijn de gevolgen van de Covid19-crisis op verschillende aspecten van de kwaliteit van het onderwijs, welke gevolgen heeft dat voor de kwalificatie, allocatie, socialisatie en persoonsvorming van leerlingen/studenten en wat doen besturen en scholen/opleidingen om negatieve gevolgen te herstellen en positieve te behouden?

We formuleren daarbij de volgende deelvragen:

- **Wat is de aard en omvang van de gevolgen van covid voor (groepen) leerlingen?**
- **Welke onderwijsbehoefte vloeit hier voor (groepen) leerlingen uit voort?**
- **Hoe kunnen leerlingen zich tijdens en na corona optimaal ontwikkelen?**
- **Welke remediërende maatregelen treffen besturen en scholen nu al, en wat zijn daarvan de (beoogde) opbrengsten?**

Opbrengsten

We hebben met de voorgestelde aanpak de volgende opbrengsten voor ogen:

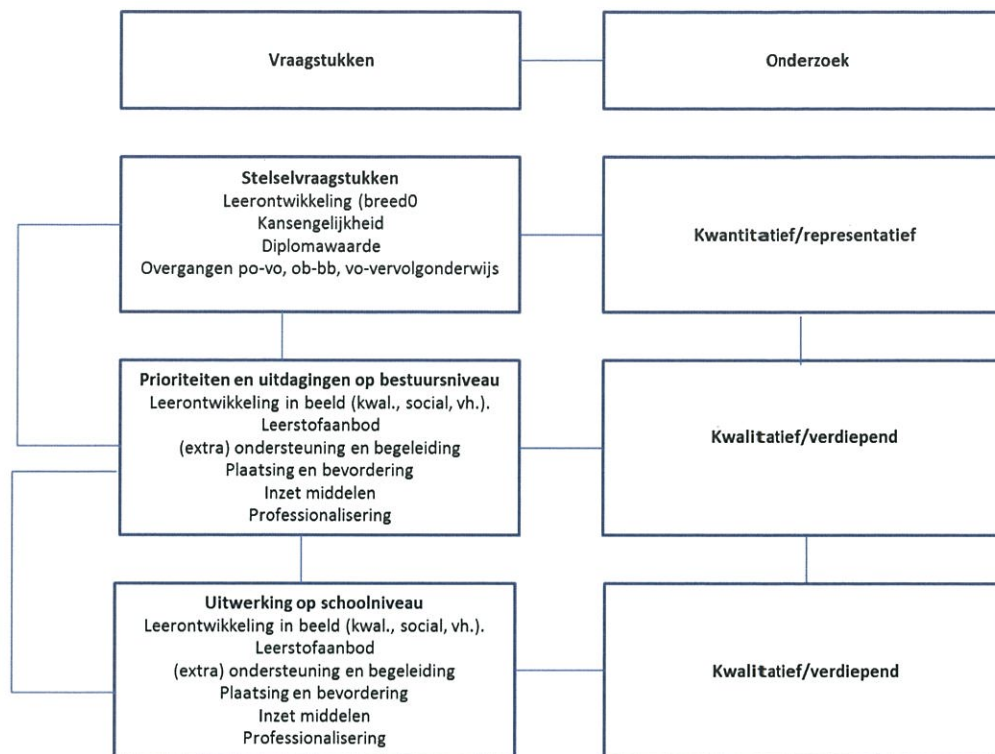
- verrijking van stelselsbeeld (gedifferentieerd, casuïstiek, verhalend)
- voorbeelden van maatregelen en randvoorwaarden om deze in te zetten
- inzicht in knelpunten en belemmeringen die scholen ervaren
- inzichten in kansrijke (beleids)initiatieven om problemen te verhelpen

In het vervolg van dit voorstel, werken we een opzet uit voor toezicht-/onderzoeksactiviteiten op bestuurs- en schoolniveau.

4. Verbinding stelselvraagstukken – onderzoek op bestuurs- en schoolniveau

We vinden het belangrijk dat we aansluiten bij inzichten die uit reeds lopende en afgeronde onderzoeken naar voren komen. Op initiatief van onder andere OCW, de VO Raad en de Inspectie zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd. Onze toezichtsactiviteiten op bestuurs- en schoolniveau zijn aanvullend/verdiepend op deze (lopende en afgeronde) onderzoeken. Het is belangrijk kennis te hebben van deze inzichten om scherp te hebben op welke onderwerpen we willen agenderen, stimuleren en verdiepen .

In onderstaand schema een eerste proeve om vanuit stelselvraagstukken, thema's en onderzoeksvragen op bestuurs- en schoolniveau te formuleren (gebaseerd op interne notitie Inge en Bert en eerder genoemde herstelplan).

5. Verdiepend kwalitatief sectorbeeld: opzet toezichtsactiviteiten 2021

In deze paragraaf schetsen we de voorgestelde opzet om tot een verdiepend kwalitatief sectorbeeld te komen. We gaan ten eerste in op de selectie van besturen en scholen. Vervolgens gaan we verder op de onderzoeksvragen op bestuurs- en schoolniveau. Deze vragen werken we uit in een onderzoeksupzet, waarbij we in gaan op de respondentgroepen en de werkwijzen die we hanteren. Per 'stap' gaan we in op de taken en verantwoordelijkheden en voorgestelde planning.

a. Selectie van besturen en scholen

We maken een beredeneerde selectie van specifieke groepen besturen en, daarbinnen, scholen om een gedifferentieerd beeld op te kunnen halen. Niet alleen daar in gesprek gaan waar we mogelijke risico's zien, juist ook kijken waar mogelijk goede praktijken aan de dag komen.

We stellen voor besturen te selecteren en, binnen deze besturen, een selectie van scholen te maken (geen 'losse' besturen en scholen). We stellen voor onderstaand steekproefkader uit te laten werken door de afdeling Kennis:

'type bestuur'	N	N afdelingen hoog % apcg	N afdelingen overig % apcg
goed KA1	8	10	6
voldoende KA1	12	15	10
onvoldoende KA1	16	20	14
Nog gepland 4JOB	18 (nagaan [redacted])	15	10
Totaal	54	60	40

NB: uitwerking volgt vanuit Kennis

- %hoog APCG: <25ste percentiel per schoolsoort
- Spreiding schoolsoorten **binnen** categorie hoog apcg/overig apcg conform populatie (vmbo b/k, vmbo gt, havo, vwo). Dat betekent bij categorie hoog apcg relatief veel afdelingen vmbo b/k en vmbo gt.
- Selectie van besturen: waarschijnlijk handigst op te beginnen bij %hoog apcg, dan besturen selecteren, dan binnen bestuur scholen overig apcg selecteren
- Check op spreiding G4 + Almere en overig NL (overlapt deels met apcg)
- Spreiding besturen naar omvang; conform populatie
- Bij nog geplande 4JOB: nagaan hoe de populatie scholen verdeeld is en evt aanpassen selectie criterium

Taken en planning

Taak	Verantwoordelijke	Afstemming met	Planning
Trekken steekproef	[redacted]	[redacted] [redacted] [redacted]	Gereed 10/2

Opbrengst

- Selectie van besturen en afdelingen
- Beknopt verantwoordingsdocument (o.a. populatiekenmerken-kenmerken steekproef)

b. Plannen en aankondigen onderzoek bij besturen en scholen

Na het trekken van de steekproef, kunnen de onderzoeken gepland worden. We gaan er vooralsnog van uit dat de onderzoeken 15 maart starten. Voor de aankondiging is een brief nodig met een schets van het doel van het onderzoek, de opzet van het onderzoek op hoofdlijnen (gesprekken, terugkoppeling, vragenlijst), de gesprekspartners en een voorbeeldrooster. Onderstaand vatten we de voorgestelde taken en verantwoordelijken samen:

Taak	Verantwoordelijke	Afstemming met	Planning
Opstellen planning	Bart Annemarie Hans	Clusterplanners Stef	Vanaf 10/2
Aankondigingsbrief	[redacted]	[redacted]	Vanaf 10/2

			Week 15/2 versturen
Instructie medewerkers			Vanaf 8/2 Week 15/2 brieven versturen

Opbrengst

- Planning
- Aankondigingsbrief + rooster
- Instructie medewerkers

c. Aansluiten bij bovensectorale- en stelselvraagstukken en -onderzoeken

Onze toezichtsactiviteiten leveren een verdiepend, kwalitatief sectorbeeld op. Ook andere sectoren gaan onderzoek doen. Deze onderzoeken zullen qua opzet verschillen. Echter, waar het gaat om de hoofdvragen, de analyse van gevolgen van covid-19 en de stimulerende kant van het onderzoek (wat willen we stimuleren?) is het wenselijk vanuit eenzelfde kader te werken. Het is nodig om over een actueel overzicht van onderzoek en onderzoeksresultaten op stelselniveau te beschikken. Zowel voor wat betreft de analyse van de gevolgen van covid-19 als voor wat betreft effectieve interventies. Dat komt de aansluiting ten goede.

Daarnaast benutten we inzichten en bruikbare instrumenten om mee te nemen in onze eigen gespreksleidraden en vragenlijsten.

Het is wenselijk als dit beschikbaar is vanuit Kennis/AWP.

Taken	Verantwoordelijk	Afstemmen met	Planning
Stelselbeeld			Gereed 18/2
Bovensectorale afstemming definitieve vraagstelling			Gereed 18/2
Bestaande instrumenten		Alle betrokkenen	

Opbrengst

- Factsheet stelselbeeld (beschikbare informatie, effectieve interventies, gericht op wegwerken leerachterstanden, sociaal-emotionele ontwikkeling. Wat(5) zijn de meest effectieve interventies gegeven de veronderstelde problematiek? Korte omschrijving per interventie)
- Overzicht bestaande instrumenten tbv vragenlijstontwikkeling
- Bovensectorale vraagstelling/kader

d. Uitwerking onderzoeksopzet bestuursniveau

Het onderzoek op bestuursniveau vullen we in met een semi-gestructureerd interview. We maken daarvoor gebruik van een gespreksleidraad en een 'verzamelstaat' die door inspecteurs wordt ingevuld. Deze worden bovensectoraal vastgesteld.

Onderzoeksvragen

1. In hoeverre heeft het bestuur - voor alle scholen die onder haar vallen - zicht op de gevolgen van de Covid19-crisis voor de ontwikkeling van leerlingen (kwalificatie, allocatie, socialisatie en persoonsvorming) en de daarvan afgeleide onderwijsbehoefte?
2. Welke maatregelen neemt het bestuur in het kader van kwalificatie (inclusief toeleiding arbeidsmarkt), allocatie, socialisatie en persoonsvorming, zodat het onderwijs aansluit bij de onderwijsbehoefte van leerlingen en zij zich optimaal kunnen ontwikkelen (cognitief, sociaal emotioneel, welbevinden)?
3. In welke mate stuurt het bestuur op de uitvoering van die maatregelen?
4. Wat heeft het bestuur - binnen en buiten het kader van het Nationaal Programma Onderwijs - nodig om de uitvoering van de maatregelen voldoende uit te voeren?
5. Wat zijn portretten/voorbeelden van succesvolle interventies die het bestuur wil delen met betrekking tot de vragen 1 tot en met 4?
6. In welke mate hebben volgens het bestuur de gevolgen van de Covid19-crisis invloed op het welbevinden van docenten en welke effecten heeft dat op hun werk?

Gesprekspartners

Het bestuur, mogelijk aangevuld met beleidsmedewerker/-adviseur kwaliteitszorg.

Taken, verantwoordelijken, planning

Taak	Verantwoordelijke	Afstemmen met	Planning
Opstellen gespreksleidraad	 Bovensectorale werkgroep		Concept: 18/2 Definitief: 1/3
Opstellen verzamelstaat bestuursniveau	 Bovensectorale werkgroep	 	Concept: 18/2 Definitief: 1/3
Verwerken verzamelstaat in collector			Gereed 8/3

NB: bij het opstellen van de gespreksleidraad en verzamelstaat is het wenselijk de volgende bestaande onderzoeken/leidraden te benutten:

- Onderzoek afstandsonderwijs
- ... andere sectoren?

NB: de verzamelstaat bestuursniveau bestaat uit gesloten vragen die inspecteurs beantwoorden. De vragen zijn er op gericht om een beeld te geven van de mate waarin het bestuur een visie heeft, zicht heeft, doelen heeft geformuleerd en kaders stelt en evalueert (kwaliteitszorg, gericht op gevolgen covid-19).

NB: uitspraak in verzamelstaat expertoordeel: in welke mate heeft bestuur zicht en grip op gevolgen covid-19. Gesloten vragen, met toelichting

NB: afstemmen RS () over inzet van middelen/doelmatigheid

Opbrengst

- Gespreksleidraad
- Dataverzamelformulier
- Online beschikbaar dataverzamelformulier

e. Uitwerking onderzoeksopzet schoolniveau

Een belangrijk onderdeel van het onderzoek vindt (vanzelfsprekend) plaats op schoolniveau. Daar wordt het zicht op de onderwijsbehoefte van leerlingen en de bijpassende interventies bij de begeleiding van leerlingen, de lessen en het aanbod van het curriculum concreet. Het voorstel is om ten eerste in gesprek te gaan met schoolleiding, docenten, mentoren en zorgfunctionarissen en leerlingen. We nemen ook vragenlijsten af bij leerlingen.

Onderzoeksvragen

Bij het onderzoek op schoolniveau, vetrekken we vanuit de volgende vragen:

1. In hoeverre heeft de school (directie en docenten) zicht op de gevolgen van de Covid19-crisis voor de ontwikkeling van leerlingen (kwalificatie, allocatie, socialisatie en persoonsvorming) en de daarvan afgeleide onderwijsbehoefte?
 - a. Hoe heeft de school zicht gekregen op de gevolgen voor de ontwikkeling van leerlingen en hoe zien die gevolgen er uit?
 - b. Voor welke aspecten van de ontwikkeling van leerlingen wil de school de gevolgen van de Covid19-crisis in beeld krijgen: kwalificatie, allocatie, socialisatie en/of persoonsvorming (sociaal-emotioneel, cognitieve prestaties, sociale vaardigheden, welbevinden).
 - c. Voor welke aspecten van de ontwikkeling van leerlingen ziet de school in het komende jaar risico's, hoe ernstig zijn die en welke risico-categorieën onderscheidt de school?

2. Welke maatregelen nemen scholen om de kwalificatie, allocatie, socialisatie en persoonsvorming van leerlingen ten tijde van de Covid-19 crisis te waarborgen, in hoeverre is sprake van aanvullend beleid voor specifieke groepen, hoe ziet dat beleid er uit en waarom nemen scholen juist deze maatregelen?
 - a. In hoeverre is er sinds de start van de Covid19-crisis aandacht voor extra ondersteuning van (groepen) leerlingen, voor welke groepen geldt dit en welke effecten verwachten scholen hiervan?
 - b. Welke aanpassingen zijn er gedaan in het onderwijsaanbod en in het geven van de lessen en welke effecten verwachten scholen hiervan?
 - c. Welke aanpassingen zijn gedaan ten behoeve van extra onderwijstijd, bijvoorbeeld instellen verlengde schooldag, zomerschool, tutoring, andere wijze van organiseren van de stages en welke effecten verwachten scholen hiervan?
 - d. Zijn er aanpassingen gedaan of voorzien in het plaatsings- en bevorderingsbeleid naar schooljaar 21/22 en welke effecten verwachten scholen hiervan?
3. In hoeverre werkt de sturing door het bestuur op de maatregelen door op schoolniveau?
 - a. Welke kaders/afspraken zijn er vanuit bestuur gemaakt?
 - b. Hoe heeft bestuur zicht op de uitvoering?
 - c. Hoe faciliteert het bestuur de maatregelen binnen en buiten het kader van het Nationaal Programma Onderwijs?
 - d. In hoeverre zijn effecten van de sturing door het bestuur op de maatregelen zichtbaar op schoolniveau en om welke effecten gaat het dan?
4. Welke aanvullende middelen heeft de school nodig – bijvoorbeeld vanuit het Nationaal Programma Onderwijs - voor een adequate uitvoering van de maatregelen om het onderwijs goed aan te laten sluiten bij de ontwikkeling en onderwijsbehoeften van leerlingen en welke effecten verwachten scholen hiervan?
5. Wat zijn voorbeelden van maatregelen die scholen treffen sinds de Covid19-crisis om het onderwijs goed aan te laten sluiten bij de ontwikkeling en onderwijsbehoeften van leerlingen?

In welke mate hebben volgens het management van de school de gevolgen van de Covid19-crisis invloed op het welbevinden van docenten en welke effecten heeft dat op hun werk?

Gesprekspartners

We spreken:

- Schoolleiding
- Docenten, mentoren en zorgfunctionarissen
- Leerlingen

- Ouders

Vragenlijsten

We nemen vragenlijsten af bij:

- Leerlingen

Taken, verantwoordelijken en planning

Taak	Verantwoordelijken	Afstemmen met	Planning
Opstellen gespreksleidraden (schoolleiding, docenten, leraren, leerlingen, ouders)			Concept: 18/2 Definitief: 1/3
Opstellen verzamelstaat schoolniveau			Concept: 18/2 Definitief: 1/3
Verwerken verzamelstaat in collector			Gereed 8/3
Opstellen vragenlijst leerlingen			Concept 25/2 Definitief 22/3 Eerste week april online
Verwerken vragenlijsten in collector	Kennis		Laatste week maart

NB: bij het opstellen van de gespreksleidraden en vragenlijsten, benutten we eveneens zoveel mogelijk bestaande instrumenten. Dit zijn:

- Covid-19 vragenlijsten schoolleiders
- Vragenlijst afstandsonderwijs
- Vragenlijst sociale kwaliteit (in ontwikkeling door)
- Handreiking (OP2)
- ... externe onderzoeken (zie punt c)

NB: als we de vragenlijsten als momentopname zien, wellicht een afnameperiode plannen, onafhankelijk van de gesprekken; bijvoorbeeld eind mei.

NB: de verzamelstaat schoolniveau bestaat uit gesloten vragen die inspecteurs beantwoorden. De vragen zijn er op gericht om een beeld te geven van de mate waarin de school zicht heeft op de leerontwikkeling en onderwijsbehoefte, doelen heeft geformuleerd, interventies in de praktijk heeft en evalueert.

Opbrengst

- Gespreksleid raden (schoolleiding, leraren, leerlingen, ouders)
- Vragenlijst leerlingen
- Dataverzamelformulier schoolniveau

f. Uitvoering van het onderzoek

Vorbereiding

Ter voorbereiding op het onderzoek, maken we de volgende producten:

- Opstellen conceptrooster
- Scholing collega's
- Werkwijzer (instructie, instrumenten, verwijzingen naar collector)

g. Analyse en rapportage

Het analyseplan en de opzet van het rapport worden begin april afgestemd met de afdeling Kennis.

6. Interne afstemming en klankbord

Zoals opgemerkt, vindt ook in andere sectoren onderzoek plaats. Afstemming over de verschillende onderzoeken vindt plaats onder regie van [REDACTED]. Vanuit onze sector is [REDACTED] daarbij betrokken.

We vinden het wenselijk als we een aantal personen als klankbord kunnen gebruiken. We denken aan:

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]